

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Kirkens Gienmæle mod Professor Theologiæ Dr. H. N. Clausen

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Kirkens Gienmæle mod Professor Theologiæ Dr. H. N. Clausen", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. I. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1825_413A-txt-shoot-idm177.pdf (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Fortale.

Det kan vist ikke undre Nogen, som har læst Professor *Clausens* nysudkomne Bog, kaldet: *Catholicismens* og *Protestantismens* Kirkeforfatning, Lære og Ritus, vist ikke undre nogen af denne Bogs alvorlige Læsere, at jeg træder op imod dens Forfatter, ikke som Recensent, men som *kirkelig Modstander*; thi han har i denne Bog stillet sig i Spidsen for alle den Christelige Kirkes Fiender og Guds Ords Foragtere i Landet. Vist nok har Professoren, som Skribent, intet Navn, mig synes heller ingen Kraft, til at være Anfører, men hans Stilling som Præste-Lærer, og hans Ry som *Exeget*, mellem de unge theologiske Studenter, giver ham i den danske Menighed en *kirkelig* Vigtighed, det vilde være uforsvarligt at overse. For at betegne dette, for at minde om, at Striden fra min Side slet ikke er personlig, og ingenlunde blot ividenskabelig, men saa *reen kirkelig* som mueligt, derfor kalder jeg dette Feidebrev *Kirkens* Gienmæle, indskydende dermed Sagen, fra den blotte Læse-Verden, for den *almindelige Christenheds* Domstol. Det er altsaa her Præsten, der, som Lærer i den Christelige Kirke, sigter den theologiske Professor, som Præste-Lærer i Kirke-Skolen, og paastaaer, at, som ærlig Mand, maa han *enten* gjøre den Christelige Kirke høitidelig Afbigt for sin uchristelige og forargelige Lærdom, *eller* nedlægge sit Embede og aflægge sit christne Navn. Dette er min ufravigelige Paastand, i den *Christelige* Kirkes og Menigheds Navn, og vil Professor *Clausen* ingen af Delene, da erklærer jeg ham herved, paa Kirkens Vegne, som var, som er, og som skal blive, og hvis Lærdom ligger klart udfoldet, velbekjendt i dens Historie: paa den eneste ægte Historisk-Christelige Kirkes Vegne, for en *falsk Lærer*, som misbruger det christelige Navn til, saavidt han formaaer, at forvirre og forføre Menigheden, stræber at undergrave den Kirke, han udgiver sig for at ville tjene og befæste!

Inderlig skal det glæde mig, om denne *betingede* Erklæring aldrig træder i Kraft, men min Paastand kan jeg aldrig, uden selv at udelukke mig af Kirken, tage tilbage; thi den *Christelige Kirke* er ingen tom eller omtvistelig Indbildning, det er en aabenbar *Kiends-Gierning*, et velbekjendt historisk Factum, som al Verdens Protest ei kan rokke et Haarsbredd, end sige tilintetgjøre; hvad der ubevislig har været Christendom, fra Begyndelsen, det er og bliver Christendom ei blot til Verdens Ende, men i al Evighed, og derfor maa Ingen udgive for Christendom hvad der *beviislig* ikke er det, hvad der ei kan være det, med mindre den sande, den ægte Christendom skulde være den falske, som ei kan siges, uden aabenbar Sandheds-Fornægtelse. Det er heller ingen tom Ordstrid; thi den *Christelige Kirke* er en stor, en mageløs Kiends-Gierning, hvortil mangfoldige store Kiends-Giæringer, giennem henvend et Par Aartusinder, er, som dens Virkninger, uopløselig knyttede, og det heraf udspringende *Vidnesbyrd*, godt eller slet, har den Christelige Kirke unægtelig Eneret til, som den ei kan gjøre giældende, uden ved at udelukke dem, der protestere imod den, og vil dog, ved falskeligt at bære dens Navn, i de Ukyndiges og Vankundiges Øine tilsnige sig dens Glands.

Spørgsmaalet er da blot, om jeg ikke selv er en falsk Lærer, eller dog en blind Ivrrer, som udgiver noget Usikkert og Tvivlsomt for den Christelige Kirkes Grund-Lærdom, eller for Angreb derpaa, og det er hvad jeg maa overlade til Kirkens og Menighedens Dom, nu og herefter, i det jeg herved lægger Professorens Bog ved Siden ad Kirkens Bekjendelse, og erklærer: de lade sig umulig forene.

Jeg veed, at det Skridt, jeg her gjør, er i vore Dage usædvanligt, i Manges Øine latterligt, og i Manges uforsvarligt, men det er ikke desmindre veloverlagt, og aldeles nødvendigt, naar jeg ikke, efter vimin nærværende Indsigt, vil være en Forræder mod den Kirke, hvori jeg har annammet mit Saligheds-Haab, og hvori jeg har Kald til at udbrede og forsvare det store Evangelium, mig er betroet at prædike. Det skal, under alle Bedømmelser og alle mulige Følger af et saadant Skridt, være mig Nok, at jeg veed, med uomstødelig Vished, jeg har kun gjort min ueftergivelige Skyldighed, og alle billige Dommere skal finde, det er noget ganske Andet, end naar Præster og Theologer, lige siden det *Nicæniske Conciliums* Dage, forkiættrede hinanden, for Deres egne Meningers eller omtvistelige Lærdommes Skyld, thi kan jeg end ikke frikiende mig selv for i min Ungdom at have gjort noget Saadant, gjør jeg det dog ikke her. Saasnart et *Concilium*, en *Pave*, eller et *Theologisk Facultet*, anmasser sig Skrift-Fortolkningen, og udelukker de Lærere af Kirken, der fortolke anderledes, uden dog derved *beviislig* at bestride eller modsige den, hele Menigheden bekjendte, oprindelige Christendom, da lider Himmeriges Rige Vold, og de som gjøre Vold rykke det til sig, thi Hoved-Spørgsmaalet er ikke, hvis theologiske Mening der er den forsvarligste, men med hvad Ret en enkelt Theolog eller et heelt theologisk Selskab udgiver sin Skrift-Fortolkning for den eneste rigtige, uden at kunne unægtelig, soleklart bevise det. Enhver Stat har, paa eget Ansvar, Lov til at bestemme en vis Fortolknings-Regel, alle de Lærere skal følge, som den vil lønne, beskytte, eller ogsaa kun taale i Landet, og det bliver vores Sag, om vi for Kirken, Skriften og Samvittigheden kan forsvare at underkaste os denne Regel, da vi, i modsat Tilfælde, maae give Slip paa Statens Beskyttelse og Venskab, og, som Evangelister i *Jesu* Navn, lære som vi bør og lide hvad vi skal; men *Skolen* derimod har ingen Magt over Kirken eller Menigheden, den skal tjene, lære og raade, uden anden Myndighed, end den Menigheden giver, ved at følge Raadet og Lærdommen, hvilket Kirken skal taale, saalænge Theologien virkelig bygger paa dens Grund-Bekjendelse, eller dog ikke øiensynlig

afviger derfra. Skeer derimod det Sidste, da skal Kirken overbevise og formane, og frugter det ikke, da udelukke den Theolog eller det theologiske Selskab af Kirken, som i Grunden allerede, ved at bestride Kirken, har udelukt sig selv. Dette Nødværge er det blevet vanskeligt at bruge, formedelst de borgerlige Følger, den verdslige Øvrighed har knyttet til en saadan Udelukkelse, og derfor alene er det i vore Dage saalænge undladt, men det maa ikke undlades, og Alt hvad Kirken kan gjøre, er oprigtig og inderlig, at bede Øvrigheden om et borgerligt Tolerance-Edict, saa Udelukkelsen, for hvem der ikke tillige har brudt en borgerlig Forpligtelse, bliver uden alle borgerlige Følger!

Nu har Professor i Theologien *H. N. Clausen* i fornævnte Bog paa det Udtrykkeligste og Stærkeste erklæret, at han ei vil taale nogen anden Kundskabs-Kilde eller Troes-Regel i den Christelige Kirke end Skriften, og ligesaa bestemt erklæret Skriften viifor usikker og selvmodsigende, hvoraf unægtelig følger, at han ei alene forkaster den Christelige Kirkes oprindelige Troes-Bekiendelse, men erklærer den giennem mange Aarhundreder bekiendte *Christendom* for aldeles *ubekiendt* og *ukiendelig*. Da han nu, desuagtet, ei blot vil hedde Christen, men giælde for en *christelig* Skrift-Fortolker, der kan lære Andre, hvad han, efter egen Bekiendelse, ikke selv veed: hvad der er ægte Christendom, saa maa han enten forsætlig ville bedrage sine Læsere og Tilhørere, eller han maa have været blind for de soleklareste Sandheder, og hvilken af Delene der er Tilfældet, maa han nu selv afgjøre, i det den klare unægtelige Sandhed foreholdes ham. Hvad der giælder om ham, giælder naturligviis om alle dem, der vedkiende sig hans aabenbar falske Lærdom, og udgive sig dog, under hvilket som helst andet Navn, for *christelige* Lærere.

De udvortes Følger gjør her slet intet til Sagen; thi om ogsaa de falske Lærere skulde allevegne faae Magt til at udelukke os rette Lærere af hvad de da falskelig kalde den christelige Kirke, da skeer Skilsmissen ligefuldt, og vi udgjøre ligefuldt, med christne Fædre den eneste sande christelige Kirke paa Jorden, som altid er kiendeligst, naar den forfølges.

At jeg ikke før, i en Tid, der vrimler af falske Lærere, har gjort dette Skridt, kommer især deraf, at jeg først nylig er kommet til klar Erkjendelse af hvad der er den Christelige Kirkes urokkelige og ixforanderlige Grundvold; thi saalænge det stod dunkelt for mig, beholdt enhver Skilsmisse, jeg gjorde mellem Grund-Lærdomme og Andre, noget Vilkaarligt, og jeg følte bestandig, at efter min Skriftfortolkning, om den end var mig nok saa sikker, og hvormange ægte christelige Lærere jeg end havde den tilfælles med, efter den maatte jeg ingen *kirkelig* Skilsmisse-Dom afsige, da man, uden aabenbar Sandheds-Fornægtelse, kunde erklære den for ugyldig, om den end i Grunden ikke var det. Nu derimod gaaer jeg frem med en Sikkerhed, som jeg veed, maa være alle indlysende, og er vis paa, at Grund-Sætningen, om end jeg eller Andre skulde feile i Anvendelsen, er urokkelig, og kan nu aldrig mere oversees, saalænge der er en christelig Kirke; thi naar den christelige Grund-Sætning er klart gaaet op for Erkiendelsen, da er Kirke-Dørren lukket saaledes i, for falske Lærere, at Ingen kan lukke op, og lukket saaledes op, for alle Troende, at Ingen kan lukke i.

Lovet være Gud, vor Herres Jesu Christi Fader, som oplod vore Øine, da det gjaldt om Klarhed, og haver underlig ledt vore Christne Fædre i mange Ledd, som sit Folk giennem Ørken, og vogtet deres Fødder for de mørke Høie, saa vi med Sandhed kan sige, vi befinde os i den eneste sande, almindelig-christelige Kirke, under en christen Øvrighed, og med en Stilling til det borgerlige Selskab, som kun er lidt for bekvem, saa den eneste Begjæring, vi maae blande med vor Taksigelse til Danmarks maxgeløse Konge-Huus, er, at det borgerlige Baand paa Kirkens Fiender maa løses, saavidt det kan bestaae med borgerlig Orden, og Kirkens Forsvar overlades til den selv, eller rettere til dens usynlige Konge og Byg-Mester, som er med den alle Dage til Verdens Ende, og for Hvem det kun er som en Leg, at lægge sine Fiender under sine Fødders Fodskammel.

Jeg veed meget godt, man vil skrige Ak og Vee over mit Kiætter-Magerie, som man kalder enhver Protest, Kirken gjør mod sine falske Venner, men jeg veed ogsaa, man skal nødes til at indrømme, at *det Slags* Kiætter-Magerie har man ikke seet for nyelig, vel ikke siden den Bog blev skrevet, hvoraf jeg har lært det, det er *Irenæi* velsignede Bog til Kirkens Forsvar, som egenlig først nu kan forstaaes og benyttes!

Christianshavn, paa Irenæi Dag 1825.

N. F. S. Grundtvig.